Oulu-lehti 17.1.1983

Panu

Vossikka, vosikka vai issikka?

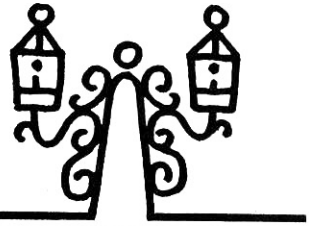

KYSYMYS on nyt siitä, onko se vossikka vai issikka vai vosikka. Virallisen kyydityslupan saanut hevosajoneuvo Veikko tuskin korviaan höristää tälle keskustelulle, mutta kuitenkin . . .

HEVOSAJONEUVO, sille oululaiset nyt myhäilevät, missä päässä sitten liekin tuo virkanimike syntynyt. Äskettäinkin esiintyi yleisönosastossa komeasti, että "Vossikka sen olla pitää". Rupesin höristelemään, minäkin, makustelemaan sanoja vossikka ja issikka, isvossikka. Kuuluin jo muinoin "hevosajoneuvon" kannattajiin, vaikka oli autojakin, jos oli rahaa.

* * *

KAIKKI nimitykset tunnustivat tutuilta, mikä saattaa johtua siitä, että monet niistä vuosista, joina joskus tarvitsin ajuria, vietin Helsingissä. Soitinkin syntyperäiselle helsinkiläisystävälleni, joka muisteli, että helsinkiläiset ajelivat vosikalla, nominatiivi vosikka, vaikka nuoret puhuivat issikasta, nominatiivi issika. Silloin, muinoin.

VOSSIKASTA tai vosikasta puhuttiin kai muuallakin Suomessa, eiköhän vain esim. Viipurissa tai Pietarissa. Anteeksi, eihän se Pietari aivan Suomea ollut, mutta kun siellä oli niin tuhottomasti suomalaisia, Oulustakin.

IHMETELTYÄNI ensin tuota "Vossikka sen olla pitää" äkkäsin, että kirjoittaja oli poikasena ollut Hämeenlinnassa. Niinpä niin! Enköhän minä ajanut Helsingin asemalta boksiini vossikalla mene tiedä vosikalla, mutta Oulun asemalta kotiini issikalla.

* * *

KUTA useammalle soitin, sitä epävarmemmaksi kävin. Vanhin puhuteltu on yli 93:n, nuorimmat minuakin nuorempia. Yhteenvetonani rohkenen väittää, että molemmat nimitykset olivat yleisessä käytössä ja niiden rinnalla vielä isvosikka. Heinäperällä oli ainakin Spoormannilla issikka, näin ainakin pikkupojat. Mutta myös vosikasta puhuttiin, nominatiivi vosikka. Tärkeintä tuossa tuo viimeinen sana ja toisen s:n pois jättäminen. Sanoo kantaoululainen asiantuntija, joka tosin on tienannut eläkkeensä veturia ajamalla.

SUSITEETIN vosikka (p)lassi Kirkkokadulla, pollein päät ja kaurasäkit Heinäpäähän päin, taas puhuu puolesta ja vastaan, totesi muistelija Väinö Huotari, jota tällaisissa tilanteissa aina kannattaa puhutella. Aika siinä ensimmäisen kymmenen kahden puolen. Minun mielimäni kahden s:n vossikka johtunee siitä, että en lapsuudessani oppinut Oulun kieltä, jos en myöhemminkään.

* * *

HELININ PAPAN mainitsi jo vanhin ystäväni, muistelipa, että pappa olisi ollut Oulun viimeinen "issikka". Huotari vähän epäili, mutta muisti, että ainakin vielä 1928 Helin kävi ostamassa hevoselleen kauroja "ossuuskaupasta", jossa tuleva talousneuvos oli maatalousosaston hoitajana ja Helinin veli, sitten Lehtovaara, ollut kaupallisena johtajana jo ennen Karhia. Merkkimies Oulun liikennekulttuurin historiassa tämä Helin, joka tyyriinä istui troskiensa päällä.

RAUTAPYÖRILLÄ sitä silloin ajettiin ja sen arvaa, että keskikaupungin mukulakivikaduilla kävi kolina oli ajossa sitten lanta- tai mikä hyvänsä työkärry tai vaikkapa pika-ajuri. Kuului muutakin kuin kavion kopse. Helliini laittoi ensimmäisenä kärryihinsä umpipyöräiset rattaat, joskus ennen ensimmäistä maailmansotaa, hyvinkin. Se se vasta uudistus oli! Kuului vain kavion kopse.

* * *

ISVOSIKASTA kaikki alkaa, senhän ainakin ikäihmiset tietävät. Isvosikka on venäjän kieltä, eikä sanalla edes ole suomalaista vastinetta, ainakaan sanakirjassa. Minulla on isonsiskon venäläis-suomalainen taskusanakirja, painovuosi 1915, jolloin venäjä tietysti oli pakollinen oppiaine. Kun en osaa edes vennään aakkosia, en löytänyt koko sanaa. Menin naapurin rouvan puheille, sillä hän on syntynyt Pietarissa ja käynyt kansakoulua Talvipalatsissa Leningradissa, vallankumouksen jälkeen siis.

SANA löytyi, mutta kirjassani se on "suomennettu" samalla sanalla. Molemmat sanat voitaneen suomalaisin kirjaimin naputtaa näin: isvoštšik. Naapurin sanakirjoissa sanat kuitenkin selitetään, isvoš-sana näin: olla ajossa, lähteä ajoon, harjoittaa ajoa tai ajurin ammattia. Isvoštšik-sana on 1. = (vuokra-pika) ajuri, 2. = vuokrahevonen tai ajaa v:hevosella t. v:ajurilla; vos-sana on = kuorma, kuormallinen.

* * *

KUKA mahtoi olla Oulun viimeinen "issikka", ennen kuin perinne katkesi jatkuakseen sitten kerran jo tässä välilläkin, ennen kuin tuli tämä nykyinen heppa kilpailemaan "koneajoneuvojen" kanssa.

I-HA-HAA! Kuinka hartaasti me nuorina lauloimmekaan vanhan issikan valituslaulua "Ne lauloivat mullekin näin, pääs pystyyn ja nelistäin . . ." ja lopussa niin haikeasti haikeasti "Minä hirnahdin kaatuessain, i-ha-haa — i-ha-haa — i-ha-haaa (pianissimo).